

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 72.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЌИЋ.

ИЗЛАЗИ ДВА ПУТА МЕСЕЧНО НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 30, А НА СТРАНУ 40 НОВ. МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за позорницу удесио А. Хаџић,
музика од А. Максимовића.

(Наставак.)

ДРУГИ ЧИН.

ПОЈАВА ПРВА.

У куту стоји болна постеља максимова, на њојзи седи
мајка Јевросима, на плете косу.

Јевросима.

Уплећите се јадни курјаци,
Од како ми је болан Максима,
Ви чешља нисте још ни видели;
Уплећите се, сад се предигох!
Ох, чемерно је предизање то!
Еј, предизање: — прости Боже гре! —
Ал' он би вол'о предисање пре!
Где, како седе ови курјаци,
Зар тако дуго Максима болова?
Та, боме, јесте, пола века мог!
Што вараш душу, косо несрећо?
У срећни, бели дани црна си,
Поцрне л' дани, ти побелиш сва!
Избелила сам косу сузама,
Ох, да је река с мојим сузама
Протекла бурно чак на онај свет,
У рају би се цвеће сушило,
Да расте за њом све чемерица,
И мајкина нуза њу душица.

(Уздишући прилеже на душеке).

Еј! Иво, Иво, да л' већ испроси?
Да л' испроси, да л' доликује сна,
Да л' доликује лицу господском,
Да л' доликује твоме Максиму?

Максим (улази).

Ма људи, људи, ево Максима!
Да, Максим је, и опет није он!

Исповеда се свету, искрен је,
Те не ће да се крије образом
Помтеним, чистим, к'о и други свет,
Већ своју је обр'о природу
К'о изношену стару хаљину,
Па прну своју душу износи
Да сваки види, шта је бездушност!
И опет вас је преварио све:
То није Максим, што по земљи гре,
Тек црна душа му, тек црни му гре!

(Погледа кроз прозор на језеро).

Еј, море, и ти ми се измећеш!
Те тешке буге, пусти ветрови
Нагрдише ти лице студено;
Ал' за тим лицем твојим храпавим,
Иза тог пакла саврило си рај,
А у том рају једног анђела,
Што воли једног црног сотону, —
Па још да видиш каквог сотону,
Храпавијег још него што си ти;
Ух, да ми га је где увребати,
Размрск'о бих га, утук'о бих га! (Вади мач).
Та мачем бих га киван прожег'о —
(Окрене се од прозора, па угледа себе у огледаду).
А где! А где! Та оно је тај враг!
Где авети, где гада храпавог!
Сад црвени враже, црвени сотоно!

(Напада мачем на огледало, а Јевросима скочи, па га
ухвати за руку.

Јевросима.

Јао, Максима! Та болан, шта ти је?

Максим (испусти мач из руке).

Куд оде, где си, где си ђаволе?

(Клекне пред матер)

У место тебе видим анђела,
У место тебе хранитеља свог!

Јевросима.

Еј Максиме, еј сине једини!
У теби ми је мој васцели свет,
И рај и пак'о, оба успоред!

Максим.

Ал' сад је пак'о, црн је пак'о сад!
Зар не видиш — ал' не гледај ме, ој!
Та не гледај ме тако, молим те!
Тај поглед ми је душу прожег'о,
К'о кад би крстом врага жигос'о.

Јевросима (за себе)

Прекрстићу се, лећ' ћу, умрећу!

Максим.

Та не гледај ме тако, анђеле!
Твој поглед с неба у пак'о је пао,
Као росна кап у уље заврело,
Не могу више, уље кипи већ,
Попрскаће те уље паклено!
Ме могу више, мати, одлази!

(Милош Обренбеговић улази дагано, па маше Јевросими руком, да изађе).

Јевросима.

Та хоћу, храно, оставићу те,
Ал' сузе моје никад, никада!
Бар да се Максим сузом претвори,
Ја онда никад неби плакала,
Да Максима из себе не пустим;
Ал' сад ме тако свака суза тре,
К'о канда се за сваком сузицом
По један Максим кида од срца. (Оде).

Милош.

Је л' вредан Максим таке милости?

Максим.

Ха! Ко то збори о миловању?
Је л' вредан Максим њене милости?
Је л' вредан месец зрака сунчева?
Је л' вредна поноћ пратње зорине?
Је л' вредно ово срце преврело
Да носи у свом мраку пакленом
Анђелски онај девојачки лик?

Милош.

Је л' твоја мати теби девојка? —
И не чује, и још ме не чује!
Јуначе, момче, друже, Максиме!

Максим.

А! Шта? Опрости брате Милошу!
Опрости ми занесен уздицај!

Да л' дође, побро, да ме утешим?
Добро ми дош'о, драги побрате,
Је си л' ми вољан, мио госте мој,
Је си л' ми вољан, је си л' негован?
Па како здравље, како ноћас сан?

Милош.

Испитујеш ми болан већ и сан,
А ја у тебе јаве не знам још,
Јер твоја јава сан је преда мном!
Од скора ми се тако преруши,
Од болести бих рек'о, ал' још пре
У Млецима си још зановио
Тим заносом у души јуначкој
Загонетком притајиваном том
Што ником не даш одгонетати,
Па баш ни мени, побратиму твој!

Максим.

Да коме би, мој брате Милошу,
Кад не би теби, побратиму свом,
Слободи мојој, свежи јединој!
Та нисмо ли одрасли заједно,
И заједно се млади крстили
У ватри и у крви душманској?
Себаш се још на нашу првину,
На прву ватру, први окршај,
Кад ударисмо ми жестином свом;
Ја замакох још боју невичан,
И опколи ме сила душманска,
А ти ме видећ' у тој невољи
Тренутком нужде поста досетан
И у глас вићну нашој четици:
„Ма издаше нас, браћо, издаше,
Спасевајте се, куда који зна!“
И наши на тај глас узмакоше,
Крвници листом удри за њима,
Мене се побро парасише сви:
Срамота наша, њина победа!
Ал', ја сам ост'о, ја сам ост'о жив,
Ја остадох; до себе видех те,
Да мене спасеш, себе осрами,
Да живот спасеш своје побрату,
Срамоту смртну узе на душу!
Мој Милошу, на веки брате мој!
Да ту срамоту скинем с душе ти
Поштедит' не ћу спасен живот свој,
У невољи у свакој нек је твој!

Милош.

Одавна је то било, Максиме!
Срамоту ће већ време опрати,
Не узхте л' време опраће је крв!
Па баш срамота да остане та,
Зар није милост твога братинства,
Зар није изобилно руво то,

Да покрије наготу њезину?
 Ал' моја ме срамота не мучи,
 К'о твоја што ме мучи Максиме!
 Иг' није зар срамота сваки јад,
 Што једе душу кришом претрпан?

Максим (за себе).

Анђелији сам заверио се
 Не издати милости потајне
 Не допуштених састанака сласт
 Ни побратиму најрођенијем:
 И веру сам јој до сад сверио!
 Па сад да кажем побри исповест?
 Та просто ми је, сад је свему крај!
 Ал' не би ли отуђила га зар
 Досадања ми неповерљивост?
 Да м' угинуле спомен насладе
 Жив побратинства сатре благослов? (Милошу)
 Ја знадем, ти ме шутујеш, Милошу;
 И кугавца поштиват' не би знао;
 Ал' ако дознаш јад мој и мој бол, —
 Па док ти речем јад и терет тај,
 На крепчије га срце положим,

Учиниће се лакши мож' бити,
 К'о шала можда, к'о лаврдија;
 Размазило б' се твоје братниство,
 Обавијенуто рани крепчијој,
 А не знам, је л' ми дражије још шта,
 Нег' милошева што је милошта.

Милош.

О дражој некој беше прије реч,
 Кад уђох, ја те шњоме затекох,
 У усти шњоме — — —

Максим.

Да! Да! Ево је! (Оде)

Милош.

А ја да стојим, да не помогнем?
 Нека ми слутња руке везује
 Те нехотице снагу штедим још
 За већи терет, много већи јад.
 На нека дође, сад још помагај!
 Ал' ево их! — Задочио си се!

(Наставиће се.)

ГЛУМЦИ У ДРУШТВЕНОМ ЖИВОТУ.

ИСТОРИЈСКА СТУДИЈА.

Међу образованим народима у Европи нема данас државе, у којој би се глумцу забрањивао покоп по обичају његове цркве; првацима између њих отворена су врата великаша; у уставним земљама они су државни чиновници; гдекоје груди ките се одличјем, којим владоци заслугу опоштише; дакле: равноправност, осигурање и благостање, ордени! Шта треба још, па да еманципација буде потпуна? Треба доказа, да глумци имају унутрашњег достојанства, да имају племства, што га ни један владалац није кадар дати.

Глумац, као појединац, опоштио се, али цео сталеж не. За што? За то, што је тек овај или онај глумац стекао гласа у друштвеном животу, сталеж — као целина, треба то тек да покаже.

Вредноћа позива не ће се дакле за овај мах доказивати, ал' тиме није речено, да сам дух позива ту вредноћу исључује.

Задатак је ове наше студије, да потражимо врело неким предрасудама, које дан данком трају; а смер је задатку: да отворимо весело изглед у бољу будућност.

Неки тврдише, да се предрасуда против глумачког сталежа повлачи од оног доба, откад је примљено хришћанство, наводећи као доказ, да се свештенство од заманде па до данас жести на оне, који траже позоришта; али ако завиримо у старе класичаре, наћи ћемо, да је хришћанство ту предрасуду као готову препримило, — жалосно наследство, ког се ни до данас не можемо да опростимо.

Обазримо се на народе, којих се историја своди даље од Грка, па ћемо видети, да је још у Кинеза и Инђијанаца било позоришта, чак у најранија времена кад бамо на гласу.

У њиховим предметима, што их већином вадише из митологије, огледају се нај-

чистији мотиви. Док Кинез у својим драматским играма описује истом свакидашњи догађај, сматрајући глумца тек као пуког опсенара, дотле глумац инђијски — увек из реда свештеничког — уживаше части и одликовања, а збиља их је и заслуживао; јер је требало науке и вештине, да се у мртвом данас санскритском језику ваљано одигра комађе, као калидасин Сакунтала, илити пола лирски а пола драматски спев Цита Говинда од Јајадеве. Буд је дакле инђијски глумац већ по сталезу, ком је припадао, сачуван остао од сваке љаге, туд су се још и представе есапиле у култус.

Исто тако находимо, да су и Грци у време Есихла и Софокла поштовали глумце, по што је глума стојала под закриљем државе. Познато је, да су и песници сами у својим комадима имали улогу, не губећи тим нимало од своје грађанске части. Како је Есихл умео свест јелинске народности, па и религиозно чувство пробудити, уз то пак и узвишену моралност створити у тој мери, да се чвршћи, енергичнији карактер развио, тако је и Софокле знао народ перикловог доба ганути моралном, посве човечанском величином својих јунака, која се разбија о непромењиву снагу судбине. С Еврипидом, који је трагедију из земље објективне природе и идеалног света пресадио у сферу хладнога разума и субјективне осетљивости, почиње опадање вештине, а тим и вештака, као што се то усуђујемо рећи у супрот познатој шилеровој изреци. Нема замерке шилеровој тврдњи: „Где је пала вештина, са вештака је пала,“ у колико је вештина производ глумца, као вештака. Само што се овде мудролијом деле појмови вештине од вештака, који вештини одговара — дакле од песника, односећи уметништво — у опреци с драматичаром, — на глумца, рекао би је он крив, што се рђави комади пишу.

Еврипид је изазвао велико особље, а поквареност и багателисање глумаца у очима њихових суграђана отело је толики мах, да

је Исократ још год. 436 пре Христа прогласио хипократе (претваралице) за најлуђе људе, који се ни труна не старају о благостању атинском.

Платону су инокрите истом надничари; Аристотел за глумце својега доба вели, да су скроз покварени, а то отуд, што се не баве науком и философијом. Димостен, који је писао баш у оно време, кад су се представљале новије шаљиве игре, вели за говорника Есихина, свога супарника, да нема карактера по томе, што је пре био глумац. Да глумци нису много вредили, види се и из тога, што Есихин на другом месту криви глумца Тимарха, да се мита ради криво заклео, а Плаут ни пет ни шест, већ назва Филемона подводником.

Код Јевреја не моглоше се никако одомаћити позоришне игре, ако се и јесу око њих бог зна како трудили Ирод велики и Ирод Агрипа, а Фило их је по платоновим идејама одбацио као шгодљиве. Плутарх шта више казује за неки закон, по коме атински сенатор није смео писати шаљивих игара.

Код Римљана умно образовање беше узело практичан правац, чега ради никад не моглоше Грке достићи. Волео ти је Римљанин једнога мејданцију, него стотину глумаца; у народан живот нит' је продрла трагедија ни комедија. Разуме се дакле, да глумци вод њих нису били ни у каквом кредиту; искључише их из свију еснафа и заната, одузев им сва грађанска права.

Изузети ваља суделаче при ателанским играма; само што је те импровизоване „saturas“ или „satyras“ римска младеж задржала за се као монопол, напрема глумцима од заната. Кроз овај мрак предрасуде сјаје као звезда само једно име, а то је име глумца Росција, учитеља речитости и пријатеља Цицеронова. Ипак Цицерон желећи га похвалити, изјављује своју хвалу са неком резервом сажаљења, говорећи: „Ако и јест Росције такав глумац, да нам се чини е је он тек један вредан, да на позорницу

изађе: то је ипак он тако племенит карактер, да нам се чини, е је он тек један вредан, да никад не ступи на њу.“

И Валерије Максим преуноси Росција, рекав о њему, да је он сваки покрет, пре него ће га извести, тачно смислио и свецбао, те због тога да глумство не беше част за Росција, него Росције беше част за глумство; народ га је волео, а великаши су живили с њим као с пријатељем. Али се то може рећи само о њему и још о неким првацима, који се прославише марљивошћу и студијом.

Ако и јесу глумци доцније дубоко пали, ипак находимо да је за време ћесарства њихов положај тако промењен, да се за потребно нашло понашању између њих и племића поставити границе. Лелије Висциола у свом „Пландовању“ вели: „Безграничност глумаца у вароши беше толика, да се у њиховом предсобљу морало дреждати као код најзнатнијих великаша, те су се не само витези, већ и сенатори по вароши с њима провађали и вазда их пратили.“

Тацит у својим летописима помиње закон, који је наређивао: „Да нити сенатор сме ићи глумцима у кућу, нити да је римским витезима допуштено састати се с њима на улици, те да се они осим на позоршту не даду видети.“

Од Августа па на ниже до Хелиогабала беше положај глумаца час скучен, час слободан, у опште били су они под царевима у бољем кредиту, при неким шта више домогли су се најодличнијих места. Светоније н. пр. вели о Вителију: „Он се већином владао по савету и суду најнезнатнијег глумца и кочијаша.“ Даље о Веспасијану: „Трагичару Аполинару даде он 40.000, цитрашима Терину и Диодору 200.000, неким 100.000, а најмањи поклон беше 40.000 сестерција (1000 сестерција близу 200 ф.), не есадећи амо многе златне венце.“ А Херодијан вели за Хелиогабала: „Залетио се толико, да је глумце понео на највиша

места у држави; један му је био пречи од царевина, други пречи од сенатора, трећи од витеза. Исто је тако кочијаше, комичаре и мимичаре уздизао на најважнија места у своје царству.“

Ипак су глумци народу, који се на та царска одликовања није обзирао, вредили оно што и пре. Своје допадање изјављивао је народ тапшањем, уселиком, венцима, поклонима, крунама, сликама, споменицима и натписима; а незадовољство своје изражавао је народ скочив на дрвена седишта, те што игда може лунајући ногама, кукуречући, бацајући се каменицама на глумце, кашто и бичем шибајући их. Шибање је и иначе власт досуђивала глумцу, ако је рђаво играо, или се рђаво владао. „Пантомима Хиласа,“ вели Светоније „дао је Август у своје двору прошибати, и то на захтевање претора.“

Строго се на то пазило, да глумац, излазећи пред публику, моли за послух (слично ћемо наћи доцније на спањолској позорници), клекнувши после представе на колена, те са понизним покретом пресуду очекујући. „Господо, молим за милостиви послух“ беше обична формула. Тацит вели о Нерону: „Он најпосле сави колена, показа руком своје поштовање народу, те с претворним страхом очекиваше пресуду.“ Код глумаца је дакле било баш правога страха. У старом неком епиграму вели се о пантомиму:

„Ступив на позорницу играч, народу с' обраћа с молбом,
Рукама л' владати зна, чека га слава и част.“

Незадовољство гледалаца ваљало му је такође мирно отрпити. Тако Светоније вели за Августа: „Он је прогонио Пилада из Рима и Италије, за то што је показао прстом на гледаоца, који га је извиждао.“

Довде приоштитисмо понајвише изреке нисаца, који су живили пре Христа или који сами нису били хришћани; ови дакле дају најбољу сведоџбу о томе, да се доцније па гдешто и данашње предрасуде — мање — више — не датирају тек од увађања хришћанства, већ да су од старих наслеђене. Али то стоји, да је одвратност против сваке светске забаве новом науком више и више расла, што је посве наравно.

(Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Извештај привремене управе о српској народној позоришној дружини. *)

Од лањске главне скупштине имало се борити наше народно позориште с великим незгодама и тешким неприликама. Те су незгоде и неприлике: зло време, рђава година и смрт и одлазак наших изведбаних глумаца у друга позоришта. Зло је време јако сметало позоришним представама, особито по аренама, те се тако није могао постићи у приходима онај успех, који иначе не би могао изостати. Рђава година учинила је, да је наше позориште морало претрпети штете и у оним местима, у којима је до сад увек добро на крај излазило. Смрт и одлазак наших бољих глумаца омет нанели су много квара позоришним представама у уметничком погледу. Смрт је немилеце покосила ове глумце наше: Пају Маринковића, Бранка Стефановића Варадија и Косту Хаџића. Паја Маринковић особито се одликовао у приказивању доброћудних људи. У тој врсти нити је имао такмаца међу српским глумцима, нити ће му се скоро замена наћи. Осим тога обављао је као рачунар и економ народног позоришта своје послове тако савесно и поштено, да је управни одбор забележио у своме записнику тугу што га изгуби. Бранко Стефановић Варади био је млад разборит глумац, који је у мањим карактерним и интриганатским улогама на видик износио лепу уметност, и који би као глумац, који је свестан свога позива, дотерао далеко, да му је Бог живота покљонио. Коста је Хаџић био један од првих, најстаријих глумаца наших. Као представљач мањих карактерних и комичних улога стекао је себи лепа гласа, а колико је ваљао као човек у свету најбоље сведочи то, што су га свуда по целоме српству обично само „бабом“ звали. Осим тога лепо га карактерише још и то, што никада није напуштао нашег народног позоришта, ма да је више пута добијао позива са више страна.

Од глумаца, који су наше позориште оставили, на првом месту ваља нам споменути Драгу Ружићку и Д. Ружића, за тим Софију Максимовићку, Петра Бранија и Ђ. Лесковића. Наше је позориште много и много изгубило особито у Димитрији Ружићу и Д. Ружићки. Обе ове снаге биле су лепа

потпора нашем позоришту, нарочито с тога, што су умели обилато приказивати најразноврсније улоге, а таки су приказивачи велико благо за позориште као што је наше. Софија Максимовићка у последње доба јако је напредовала у приказивачкој уметности. Да није уметничку заставу неверила, и да је истрајала у тежњи за својим усавршењем, то би за кратко време, нарочито у финијим конверзационим комадима, дотерала до велике уметности и стекла би себи лепа гласа и имена у целом позоришном свету. У Петру Бранију изгубисмо даровитог, разборитог глумца, који је већ сада вештак, ал' који ће још много даље моћи дотерати у приказивачкој уметности, ако се увек сећао буде свог илменитог, ал' и тешког позива. Осим тога изгубило је још позориште и свога келника А. Максимовића, који је отишао у Праг да се даље изобрази у музици, и свога новчара Светозара Крестића, који је наше позориште девет година послужио поштено и савесно, па је сада себи изабрао други начин живота.

Сви ови губитци потресли би и друга позоришта, која много боље стоје, а како не би наше, које се с другим позориштима не може мерити, нарочито што се тиче материјалног стања! Па ипак, с утехом можемо рећи, прилично смо се извукли из неприлика, које су нам нанели ти губитци које набављањем нових, које одгајивањем млађих снага. Од нових снага на првом нам месту ваља споменути свима нам добро познатог глумца и изврсног приказивача наших народних типова Лазу Телечког, који је лепа гласа и имена стекао себи на целом словенском југу, за тим Анку Телечкову, Андрију Лукића и Васу Марковића. И све друге млађе снаге, особито женске, лепо напредују и обећавају најсјајније успехе. У нашим приликама, где нам Београд и Загреб одузимају најбоље силе пружајући им већу плату и угоднији живот, од велике је важности то, да смо у стању одгајивати нове силе, којима се тај губитак назнађује.

На место пређашњег управљача свирачког збора стекли смо ваљану замену у А. Милчинском, који је, што се лепе ве-

*) Овај је извештај поднесен главној скупштини „друштва за српско народно позориште“ 9. септ. о. г.

штачке свирке тиче, свирачки збор тако дотерао, да сада служи на част и њему и народном позоришту. Та добра и лепа свирка набавила је нашем позоришту пријатеља и међу онима, који иначе слабо маре за наше позориште, да и не спомињемо велики добитак, који одатле проистиче по музичку свест и музичко изображење нашег народа, који умире за песмом и добром свирком.

Рачунарске и економне послове српског народног позоришта поверио је управни одбор привремено глумцу Николи Зорићу, који те послове добро и савесно обавља.

Позоришна дружина научила је од прошле главне скупштине до данас 16 нових комада. Међи тим новим комадима има 5 изворних, и то 1 драма и 4 шаљиве игре из нашег друштвеног живота. Драмом „Демоном“ отворена је нова позоришна зграда у Новоме Саду, а писац јој је др. Милан Јовановић. Све четири шаљиве игре написао је Коста Трифковић, који ће, ако и даље тако узради, нашој шаљивој игри нов полет дати. Млади тај писац добро посматра наш друштвени живот, црта га тако верно и вешто на позорници да му мораш признати, да се у њему износе наше друштвене прилике, па им се нехотице мораш смејати. Дао би Бог да писац не застане на путу, којим је тако лепо пошао, већ да и даље напредује, не би ли наше народно позориште могло у њему стећи временом српског Аристофана.

Да би се трошак око штампања позоришних објава умалио, да би се пажња нашега света према позоришту што већма пробудила и да би се сваки на нашој позорници приказивани комад критички попраћивао а и игра наших глумаца оценила: покренут је од 1. јануара 1872. лист под именом „Позориште“, који је, док се позоришна дружина у Новоме Саду бавила по 18 пута преко месеца излазио, а сада излази само двапут у месецу. Намера која је лист тај покренула, потпуно је постигнута: позоришној благајни уштеђено је 3 — 400 ф., сваки комад а и игру наших глумаца у свима приказиваним комадима оценили су у листу наше најбоље критичке главе, па су подстакле и друге људе са стране да пишу о нашем позоришту када се у њих бави.

Тако је исто почела управа позоришна да издаје низ одабраних позоришних ко-

мада, домаћих и страних за представу удешених под насловом: „Зборник позоришних дела“. Ово ће бити лепо а јефтино издање новијих и старијих позоришних писаца и преводилаца наших по избору. Издавање мало по мало у позоришном листу или одмах у засебним књижицама. Од тога зборника изашле су до сад 4. свеске, и то: „Шаран“, Школски надзорник“, „Честитам“ и „Француско - пруски рат“ и „Краљева сеја“.

Позоришна дружина обишла је од прошле главне скупштине до данашњег дана Вршац, В. Кикинд, Нови Сад, Винковце и Руму. Сада се налази у Митровици, одакле ће у Панчево, а после на зимницу у Нови Сад. Из Вршца је хтела ићи још и у Темешвар и у Чаково, али није могла, што је управитељ немачког позоришта сувише много искао за арену у Темешвару и што се у Чакову није могла скупити ни толика претплата да се како тако изађе на крај.

За време бављења позоришне дружине у Вршцу умро је тамо Стеван Поповић Јанкић, који је народном позоришту оставио цело имање своје, које ће по расправи изнети 3 — до 4000 фор. При погребу и после на опелу у Вршцу и овде у Новоме Саду певала је позоришна дружина, а у спомен покојнику говорио је сва три пута управитељ народног позоришта А. Хаџић.

Да се и нашем простом народу прилика даде да гледа своје позориште у време кад је њему zgodно, давале су у В. Кикинди по две представе недељом, и то једна после подне, а друга као обично у вече. Због непрекидне кише и рђавог времена морале су се те представе прекинути.

У свима местима, у која је позоришна дружина долазила, гледала је, да осим буђења свести и ширења просвете, и забаве у српском духу удеси. Тако су приређиване беседе и то: две у Вршцу, две у В. Кикинди, 1 у Вуковару 1 у Винковцима и 1 у Руми. На свима тим беседама суделовали су чланови народне позоришне дружине, а на беседама у Вршцу и у В. Кикинди говорио је још и управитељ народ. позоришта.

Из свега овога, што досад рекосмо, види се, да је позоришна управа чинила што је год могла за напредак нашег народног позоришта. Што у томе није могла успети као што је желела, томе су понајвише криве новчане неприлике, у којима се наше позориште непрекидно налази. Докле се у томе по-

гледу наше позориште, бар колико толико не изједначи с београдским и загребачким позориштем, дотле ће увек морати страдати са тих неприлика. Удобнији живот, добра плата и одмор од два и више месеца привлачи глумце у Београд и Загреб. Ако се сабором одређена субвенција од 3000 ф. из народног фонда издавала буде и ако се наше пре-

вене општине боље одазивале буду него што су досад чиниле: то ће онда и нашем позоришту синути сунце, а дотле ћемо се морати патити и мучити и све чинити што год узможемо, само да одржимо и осигурамо то мезимче међу нашим народним заводима, као једну од наших најпречих духовних потреба.

Л И С Т И Њ И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

У * (Ред позоришних представа за месец децембар о. г. у Н. Саду). У недељу 10. дец. први пут: „Ни бригеша.“ Шалвива игра у 2 чина, по талијанском написао Гернер и Белије, за српску позорницу прерадио К. Трифковић. — У уторак 12. децембра по други пут: „Ни бригеша.“ — У среду 13. децембра: „Марија Стјуартова.“ Жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера, преведена с немачког. — У суботу 16. децембра први пут: „Дона Дијана.“ Шалвива игра у 5 чинова, од Морета, по преради К. А. Вестовој превео М. П. Шапчанин. — У недељу 17. децембра: „Војнички бегунац.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем, од Е. Сиглигетије, посрбио Рада Стратимировић. — У понедеоник 18. децембра: „Пркос.“ Шалвива игра у 1 радњи, с песмама, од Бенедикса, за српску позорницу прерадио др. Ј. Андрејевић, музика од А. Максимовића. За тим: „Љубав није шала.“ Шала у 1 радњи, по туђој мисли написао А. Хаџић. — У среду 20. децембра: „Мамица.“ Шалвива игра у 3 чина, од Е. Сиглигетије, преведена и посрбљена. — У четвртак 21. децембра: „Школски надзорник.“ Шалвива игра у 1 радњи, с певањем, од К. Трифковића. За тим први пут: „Муж у клопци.“ Шалвива игра у 1 радњи, написао Станло, превео Ј. Јоксић. — У суботу 23. децембра први пут: „Добросрећница.“ Карактерна шалвива игра у 5 чинова, од Шарлоте Бирхџајферове, превео С. Д. К. — У понедеоник 25. децембра: „Нашла врећа закрпу.“ Шалвива игра у 2 чина, за српску позорницу прерадио Л. Телечки. — У уторак 26. децембра: „Граничари.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем, од Ј. Фрајденрајха, за српску позорницу уделио А. Хаџић, музика од А. Максимовића. — У четвртак 28. децембра: „Париски колотер.“ Шалвива игра у 2 разд., с немачког превео Л. Телечки. — У суботу 30. дец. први пут: „Сеоска простодушност.“ Шалвива игра у 4 чина, од К. Тепфера, превео С. Д. К. — У недељу 31. децембра: „Милош Обилић.“ Трагедија 5 чинова, с певањем, од дра Ј. Суботића. — Замена: „Мати и син.“ —

„Цар Петар велики као лађар.“ — „Да је мени леђи па умрети.“ — „Женске сузе.“ — „Француско-пруски рат“, — „У петак.“

* (Припомоћ српском народном позоришту.) На позив главне скупштине друштва за српско народно позориште одредиле су до сад ове општине припомоћ српском народном позоришту: 1. В. Кикинда 200 ф. — 2. Сент-Андреја 100 фр. — 3. Дивош 12 ф. — 4. Ириг 40 ф. — 5. Митровица 25 ф. — 6. В. Бечкерек 200 ф. — 7. Сентомаш 100 ф. — 8. Ада 50 ф. — 9. Стапар 30 ф. — 10. Стари Бечеј 100 ф. — 11. Нови Сад 400 ф. — 12. Меленци 100 ф. — 13. Паччево 200 ф. — 14. Госпођинци 25 ф. — 15. Сента 20 ф. — 16. Осек 100 ф. — 17. Чуруг 30 ф. — 18. Беочин 10 ф. — 19. Бела Црква 10 ф. — 20. Мол 50 ф. — 21. Сегедин 10 ф. — 22. Темшвар (Фабрика) 50 ф. — 23. Вуковар 100 ф. — 24. Суботица 30 ф. — 25. Срп. Сент-Петар 5 ф. — 26. Мартонош 50 ф. — Свега 2 047 ф. а. вр

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Београду.) У народном позоришту у Београду одређен је за месец децембар о. г. овај ред представа: У недељу 3. децембра: „Краљ Вукашин.“ (Нов комад.) — У среду 6. децем. „Сиротињски адвокат.“ — У петак 8. децембра: „Француско-Пруски рат.“ (Нов комад.) „Жена што кроз прозор сначе.“ — У недељу 10. дец. „Лионски улак.“ — У среду 13. децем. „Роб.“ — У петак 15. децембра: „Гушче буквочачко.“ (Нов комад.) „Јунаци.“ — У недељу 17. децембра: „Стеван Дечански.“ — У среду 20. децембра: „Мати и Син.“ — У петак 22. децембра: „Звонар павловене цркве.“ — У уторак 26. децембра: „Марнова сабља.“ — У среду 26. децембра: „Добрила и Миленко.“ — У недељу 31. децембра: „Сађурица и Шубара.“ — Замена: „Бодин“, „Звонар богородичине цркве.“

Издаје управа српског народног позоришта.